

Sygn. akt VIII U 962/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Igor Ekert

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy E. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania E. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 8 maja 2015 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do obliczenia wysokości emerytury E. P. przyjmuje wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na poziomie 165,46% (sto sześćdziesiąt pięć procent czterdzieści sześć setnych procenta);
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz E. P. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII U 962/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 08.05.2015r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił przeliczenia podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonego E. P. z uwzględnieniem zarobków obliczonych na podstawie zeznań świadków z okresu od dnia 07.12.1963r. do dnia 31.10.1979r. wskazując, iż zgodnie z § 21 ust.1 i §22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.10.2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

W odwołaniu od powyższej decyzji sprecyzowanym na rozprawie w dniu 08.12.2015r. ubezpieczony domagał się jej zmiany przez przeliczenie świadczenia przy uwzględnieniu wynagrodzeń za lata zatrudnienia w KWK (...) 1964 – 1970 i 1977 - 1979, po uprzednim ich ustaleniu przed Sądem. Ubezpieczony wniósł również o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony E. P. urodzony w dniu (...), od dnia 27.09.2001r. jest uprawniony do emerytury, której wysokość ustalono w oparciu o art.53 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS.

Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy przyjął podstawę wymiaru wcześniej pobieranego przez ubezpieczonego świadczenia przedemerytalnego, a mianowicie wynagrodzenie z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu zatrudnienia, tj. z lat: 1971 - 1976, 1980, 1984 – 1988, 1992 – 1998, 2000. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (...) wyniósł 128,05 %. Za lata 1971 – 1976 organ rentowy przyjął wynagrodzenia wykazane w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (druk Rp – 7) z dnia 06.06.2001r. sporządzonym przez (...) Spółkę (...). W zaświadczeniu tym zaznaczono, iż dokumentacja zarobkowa za pozostałe lata pracy ubezpieczonego na kopalni uległa brakowaniu.

W dniu 15.04.2015r. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o przeliczenie podstawy wymiaru emerytury z uwzględnieniem zarobków z okresu zatrudnienia na KWK (...) nie przedkładając jednak żadnych dowodów na okoliczność posiadanych zarobków, a domagając się takiego przeliczenia po wcześniejszym ustaleniu wysokości wynagrodzeń na podstawie zeznań świadków.

W rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy postanowił jak w zaskarżonej decyzji z dnia 08.05.2015r.

Ubezpieczony w KWK (...) był zatrudniony od dnia 07.12.1963r.

do dnia 31.10.1979r. w pełnym wymiarze czasu pracy kolejno na stanowiskach:

- od dnia 07.12.1963r. do dnia 31.12.1965r. – pracownika niewykwalifikowanego pod ziemią,
- od dnia 01.01.1966r. do dnia 31.12.1967r. – młodszego górnika pod ziemią,
- od dnia 01.01.1968r. do dnia 22.11.1971r. – górnika pod ziemią,
- od dnia 23.11.1971r. do dnia 31.10.1979r. – górnika strzałowego pod ziemią.

W aktach organu rentowego znajduje się zaświadczenie KWK (...)

z dnia 28.04.1991r., z którego wynika, iż ubezpieczony był członkiem drużyny ratowniczej od dnia 29.09.1973r. do dnia 31.10.1979r., w tym był zawieszony

w czynnościach w okresach: od dnia 08.12.1973r. do dnia 11.01.1974r., od dnia 06.09.1974r. do dnia 27.09.1974r., od dnia 11.01.1975r. do dnia 31.01.1975r., od dnia 28.02.1975r. do dnia 26.04.1975r., od dnia 01.07.1977r. do dnia 15.07.1977r., od dnia 26.04.1978r. do dnia 03.05.1978r., od dnia 06.01.1979r. do dnia 18.01.1979r. oraz od dnia 30.06.1979r. do dnia 30.10.1979r.

W kolejnym zaświadczeniu kopalni z dnia 03.10.2001r. podano, iż ubezpieczony przepracował w tych okresach zawieszenia w czynnościach drużyny ratowniczej następującą ilość dniówek półtorakrotnych:

- od dnia 08.12.1973r. do dnia 11.01.1974r. – 23 dniówki,
- od dnia 06.09.1974r. do dnia 27.09.1974r. – 14,5 dniówki,

- od dnia 01.07.1977r. do dnia 15.07.1977r. – 11 dniówek,
- od dnia 26.04.1978r. do dnia 03.05.1978r. – 6,5 dniówek,
- od dnia 06.01.1979r. do dnia 18.01.1979r. – 8,3 dniówki.

Ubezpieczony podczas pracy w kopalni miał ustalone wynagrodzenie zasadnicze według zaszeregowania za dniówkę pracy. Był uprawniony do Barbórki, trzynastej pensji, deputatu węglowego. Jak pracował w przodku, to otrzymywał wynagrodzenie akordowe, którego wysokość uzależniona była od wykonanej pracy. Ubezpieczony pracował od poniedziałku do soboty, po 8 godzin dziennie i co najmniej jedną niedzielę w miesiącu.

Brak jest dokumentacji zarobkowej za okres zatrudnienia ubezpieczonego w kopalni, poza latami 1971 – 1976, co do których kopalnia wystawiła ubezpieczonemu zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 06.06.2001r.

W aktach osobowych dotyczących zatrudnienia ubezpieczonego w KWK (...) - w kartotece personalnej uwidocznił następujące stawki zaszeregowania: od dnia 01.01.1966r. – 56 zł/dn., od dnia 01.01.1968r. – 60 zł/dn., od dnia 01.12.1968r. – 106 zł/dn. Znajduje się tam również świadectwo pracy z dnia 03.11.1979r., w którym zawarto między innymi adnotację, iż ostatnio na stanowisku górnik strzałowego pod ziemią ubezpieczony otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 182zł/dn., w systemie 4 – brygadowym, kat. zaszereg. V, a także premię w wysokości 10%, KG 38,10 zł oraz deputat węglowy 8.000 kg.

Postanowieniem z dnia 08.12.2015r. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego do spraw emerytur i rent na okoliczność ustalenia jakie było wynagrodzenie ubezpieczonego w okresie od dnia 01.01.1964r. do dnia 31.12.1970r. oraz od dnia 01.01.1977r. do dnia 31.10.1979r. przy założeniu, że ubezpieczony pracował od poniedziałku do soboty po 8 godzin i przez co najmniej jedną niedzielę po 8 godzin (z uwzględnieniem stawek: od dnia 01.01.1966r. – 56 zł za dzień, od dnia 01.01.1968r. – 60 zł za dzień, od dnia 01.12.1968r. – 106 zł, od dnia 01.01.1977r. – 182 zł za dzień plus 10% premii za dniówkę) z uwzględnieniem w oparciu o obowiązujące przepisy dla górnictwa dodatkowych składników w postaci deputatu węglowego, Barbórki, trzynastej pensji, o ile były odprowadzane składki na ubezpieczenie od tych składników wynagrodzenia oraz, jeżeli wynikało to z regulacji wewnętrzzakładowych dla górnictwa, stawki na stanowisku ładowacza za okres 1964 – 1965, a jeżeli brak stawek wynagrodzenia w regulacji wewnętrzzakładowej dla stanowiska ładowacza, należy przyjąć minimalne wynagrodzenie za pracę; następnie biegły wyliczy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia w najkorzystniejszym wariantcie z uwzględnieniem wyliczonego wyżej wynagrodzenia za pracę.

Biegła sądowa z zakresu emerytur, rent i kapitału początkowego H. P. w opinii z dnia 03.01.2016r. ustaliła, iż dla obliczenia emerytury ubezpieczonego najkorzystniejsze jest przyjęcie wynagrodzenia z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu zatrudnienia, tj. lat: 1964 – 1979, 1984 - 1987, gdzie wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia wynosi 165,46%.

Biegła dokonała wyliczenia wynagrodzenia ubezpieczonego za lata spornego zatrudnienia uwzględniając przysługującą ubezpieczonemu stawkę zaszeregowania w poszczególnych okresach (jak w zleceniu Sądu), wartość deputatu węglowego, wynagrodzenia na podstawie Karty Górnika, dodatku za pracę w niedzielę, dodatku szkodliwego i nocnego oraz odnośnie 1979r. z uwzględnieniem 10% premii, a także przepisów układów zbiorowych pracy obowiązujących w w/w okresach spornych. Przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego biegła nie uwzględniła nagrody z tytułu Dnia Górnika tzw. Barbórki oraz trzynastej pensji, gdyż w okresie objętym sporem nie były od tych składników wynagrodzenia odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.

Biegła ustaliła, iż wynagrodzenia ubezpieczonego za lata sporne wyniosły: za 1964r. – 18.585 zł, za 1965r. – 21.303 zł, za 1966r. – 25.814 zł, za 1967r. – 26.917 zł, za 1968r. – 30.222 zł, za 1969r. – 47.948 zł, za 1970r. – 47.786 zł, za 1977r. – 80.713 zł, za 1978r. – 79.990 zł, za 1979r. – 71.776 zł.

Biegła dodała, iż ustalenie wynagrodzenia akordowego ubezpieczonego nie jest możliwe wobec braku dokumentacji płacowej.

Odnosząc się do tejże opinii ubezpieczony wniósł o jej uzupełnienie przez podwyższenie progresywnie wynagrodzeń w latach 1968 – 1970 oraz utrzymanie poziomu po 1976r. wskazując, iż niemożliwym jest wzrost wynagrodzenia rok do roku prawie o 100% (1970 do 1971) zwłaszcza, że nie wiąże się to ze zmianą stanowiska ani innymi zdarzeniami mającymi wpływ na wysokość wynagrodzeń. Także obniżenie wynagrodzeń po 1976r. musiałyby wiązać się z jakimś zdarzeniem, które z akt nie wynika.

W zastrzeżeniach do opinii organ rentowy wskazał, iż biegła przyjęła błędną liczbę dniówek przodkowych za 1978r. w ilości 278, gdy powinno być 277,20 i za 1979r. w ilości 69,50, gdy winno być 68,60.

W opinii uzupełniającej biegła szczegółowo ustosunkowała się do powyższych zarzutów i podtrzymała stanowisko zawarte w decyzji zasadniczej.

Na rozprawie w dniu 15.09.2016r. pełnomocnik ubezpieczonego sprecyzował, iż domaga się ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonego przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 165,46%, zgodnie z opinią biegłego.

/ Dowód z: akt organu rentowego, akt osobowych, opinii biegłej sądowej z zakresu emerytur, rent i kapitału początkowego H. P., zeznań świadków W. P., K. T., S. W., zeznań ubezpieczonego /

Sąd w pełni podzielił opinię biegłej sądowej H. P., gdyż została ona sporządzona w oparciu o fachową i specjalistyczną wiedzę, zgodnie ze zleceniem Sądu, na podstawie całokształtu zgromadzonej w sprawie dokumentacji, a także przy uwzględnieniu obowiązujących u pracodawcy przepisów płacowych – układów zbiorowych pracy. Biegła w sposób czytelny i precyzyjny dokonała obliczeń, wskazując przy tym dokładnie na jakiej podstawie dokonała poszczególnych założeń. Stąd Sąd uznał tę opinię za miarodajną w sprawie.

Ubezpieczony jak i organ rentowy zgłosili zastrzeżenia do opinii zasadniczej biegłej, do których biegła w sposób logiczny i przekonujący ustosunkowała się w opinii uzupełniającej. Opinii tej żadna ze stron już nie kwestionowała, a ubezpieczony ostatecznie wniósł o przeliczenie świadczenia przy zastosowaniu wskaźnika 165,46% wynikającego z opinii zasadniczej biegłej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego E. P. zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie okolicznością bezsporną było, iż ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury, której wysokość została obliczona w oparciu o art. 53 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 748 ze zm.), zwanej dalej ustawą.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była wysokość tegoż świadczenia, gdy ubezpieczony domagał się jego przeliczenia z uwzględnieniem faktycznie uzyskiwanych zarobków z okresu zatrudnienia w KWK (...) w latach 1964 – 1970 i 1977 – 1979.

Zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego

z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

W myśl ust. 6 na wniosek ubezpieczonego, podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Z kolei zgodnie z ust. 2a jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 1 ustawy, wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,

2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,

3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że wariantem dla ubezpieczonego najkorzystniejszym jest obliczenie świadczenia w oparciu o zarobki z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu zatrudnienia, to jest z lat 1964 – 1979, 1984 - 1987, gdzie wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia wynosi 165,46% i jest wyższy od dotychczas przyjętego przez organ rentowy w wysokości 128,05%.

Wprawdzie wobec braku dokumentacji płacowej ubezpieczony nie przedłożył w organie rentowym zarobków za lata sporne, jednak w ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie wysokość zarobków ubezpieczonego za ten okres mogła zostać ustalona na podstawie opinii biegłego do spraw rent i emerytur. Sąd uznał bowiem, że zachowana dokumentacja z akt osobowych ubezpieczonego jak też przepisy układów zbiorowych pracy dają możliwość ich odtworzenia za okres sporny.

Sąd zwraca uwagę, iż w postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym. Postępowanie sądowe oparte jest o zasadę swobodnej oceny dowodów. Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość jak: okresy zatrudnienia czy wysokość osiągniętych dochodów, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10.03.1984r. III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21.09.1984r. III UZP 48/84, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07.12.2006r., I UK 179/06, LEX nr 342283, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.06.2006r., I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.07.1997r., II UKN 186/97, OSNP 1998/11/34, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02.02.1996r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239). W wyroku z dnia 14.06.2006r. (I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257), Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że „wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowadniany wszelkimi środkami dowodowymi. Nie

obowiązuje wówczas ograniczenie wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.)”.

Nadto trzeba zauważyć, że pracownik nie może ponosić negatywnych konsekwencji wynikających z faktu, że jego dokumenty płacowe za określony okres zaginęły, bądź zostały zniszczone. Ma on prawo dowodzić wysokości osiąganego wynagrodzenia wszelkimi środkami dowodowymi

Mając powyższe na względzie, Sąd oparł orzeczenie na rzetelnych i wiarygodnych ustaleniach biegłej sądowej H. P., która odtworzyła wynagrodzenie odwołującego za sporne okresy jego zatrudnienia, przyjmując za podstawę obliczeń informacje wynikające z dokumentów zawartych w aktach osobowych odwołującego oraz z treści obowiązujących u pracodawcy układów zbiorowych pracy. Biegła uwzględniła te składniki wynagrodzenia ubezpieczonego, które przysługiwały mu bezwarunkowo i stanowiły podstawę wymiaru składek w danym okresie. Biegła nie uwzględniła nagrody

z tytułu Dnia Górnika tzw. Barbórki oraz trzynastej pensji, gdyż w okresie objętym sporem nie były od tych składników wynagrodzenia odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne oraz wynagrodzenia akordowego, gdy wobec braku dokumentacji płacowej brak było możliwości jego odtworzenia.

Zasady dokonywania obliczeń przedstawione w opinii biegłej zostały omówione w sposób szczegółowy, czytelny i nie budzący wątpliwości Sądu, co czyni w pełni wiarygodnymi przedstawione wnioski. Biegła w sposób szczegółowy wyjaśniła na jakich założeniach oparła poszczególne wyliczenia i dlaczego takie założenia przyjęła.

Jak wynika z opinii biegłej H. P., ubezpieczony niewątpliwie uzyskiwał wynagrodzenia wyższe niż te, które przyjęła biegła, obecnie brak jest jednak możliwości ustalenia ich rzeczywistej wysokości wobec braku pełnej dokumentacji zarobkowej pozwalającej na uwzględnienie jeszcze innych składników wynagrodzenia. Ostatecznie opinii tej żadna ze stron nie kwestionowała.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w pkt 1 wyroku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do obliczenia emerytury ubezpieczonego przyjął wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na poziomie 165,46%, zgodnie z żądaniem ubezpieczonego ostatecznie sprecyzowanym na rozprawie w dniu 15.09.2016r.

W pkt 2 wyroku Sąd na podstawie art.98 k.p.c. oraz §2 ust.1 i 2, §12 ust.2 i §13 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz.U. z 2013r., poz.490 ze zm.) zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz ubezpieczonego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Grzegorz Tyrka